

L a n d s k a p s n ä m n d e n s meddelande

N° 25/1935.

till Ålands landsting angående utvecklingen av frågan om den staten i landskapet Åland tillhöriga jordegendomens upplåtande för kolonisationsändamål.

Emedan inom landstinget oklarhet synes råda därom, huru den så kallade kolonisationsfrågan inom landskapet utvecklas, sedan förordningen angående den staten i landskapet Åland tillhöriga jordegendomens upplåtande för kolonisationsändamål av den 12 januari 1932 emanerat, får landskapsnämnden värdsamt framhålla följande:

Omedelbart efter det förordningen sagda dag vunnit Republikens Presidents stadfästelse uppdrog landskapsnämnden åt landskapsgaronomen och landskapsforstmästaren att jämlikt § 3 i förordningen uppgöra förslag till avskiljande av stomlägenheter för Grelsby och Kastelholms kungsgårdar samt Bomarsunds före detta fästningsområde. Tack vare de sammankomster, som landskapsagronomen och landskapsforstmästaren, på landskapsnämndens förordnande, höllo redan den 13 och 14 januari 1931, med innehavarna av de till arrendelägenheter omvandlade torpen å nämnda sätesgårdar, för utrönande av dessas önskemål i avseende å inlösen av de av dem nu innehavda legoområden, var ärendet så förberett att landskapsnämnden, efter granskning och godkännande av de inbegärda förslagen, kunde insända dispositionsplanerna för Grelsby kungsgård den 19 april 1932, för Kastelholms kungsgård den 26 april och för Bomarsunds före detta fästningsområde den 26 maj samma år till lantbruksministeriet i

och för författningsenlig fastställelse. Lantbruksministeriet har emellertid, ^{särskilda påminnelser,} trots först i skrivelse av den 16 maj 1935, alltså efter tre-årig handläggning, meddelat landskapsnämnden sitt beslut angående Grelsby och Kastelholm och i skrivelse av den 21 juni 1935 anmodat landskapsnämnden att ingiva utlåtande rörande kolonisationsstyrelsens, av lantbruksministeriet inbegärda förslag angående avgränsning av stomlägenhet från Bomarsunds f.d. fästningsområde. Landskapsnämnden har alltså i öfver tidigare än här angivna dagar erhållit något som helst meddelande från lantbruksministeriet i anledning av de redan 1932 insända förslagen. Den 10 och 11 juni 1933 voro visserligen landskapsagronomen och landskapsförstämästaren närvarande vid de sammanträden, som kolonisationsrådet Viljo Palmqvist på kolonisationsstyrelsens förordnande utlyst med legotagarena å Grelsby, Kastelholm och Bomarsund "i och för hörande i saken, som avser avgivande av utlåtande angående fastställelse av förslag till avgränsning" av nämnda kungsgårdar, men voro dessa sammanträden såsom av kallelserna till desamma även framgå, endast av förberedande natur och har landskapsnämnden, vare sig från kolonisationsstyrelsen eller lantbruksministeriet, genom protokollsutdrag eller på annat sätt delgivits förhandlingarnas förlopp vid sagda sammanträden tidigare än i ovannämnda skrivelser av den 16 maj och 21 juni innevarande år. Då dessa skrivelser utgöra utgångspunkten för det senaste skedet i förevarande kolonisationsfråga belyses saken måhända bäst genom att här anföra det huvudsakliga innehållet i landskapsnämndens skrift

velser till lantbruksministeriet i anledning av desamma. Landskapsnämnden upptog, efter det nämnden anmodat landskapsagronomen och landskapsförstmästaren att närmare undersöka de av ministeriet fastställda dispositionsplanerna, ministeriets nämnda beslut till behandling vid plenisammanträdena den 6 juni och 4 juli detta år och beslöt härvid till lantbruksministeriets kännedom framlägga några synpunkter, vilka enligt nämndens mening borde förtjäna beaktande och vilka framgå av följande, här citerade uttalande:

"Till grund för Lantbruksministeriets beslut har lagts ett av kolonisationsstyrelsen, på uppdrag av Ministeriet utarbetat förslag angående avgränsning av sätesgårdarnas stomlägenhet och icke, såsom enligt nämndens förmenande, jämlikt stadgandet i § 3 av förordningen angående den staten i landskapet Åland tillhöriga jordegendomens upplåtande för kolonisationsändamål av den 12 januari 1932, bort ske, det av landskapsnämnden i saken uppgjorda förslaget, vilket, i händelse det av Ministeriet icke kunnat godkännas, sålunda enligt angivna betraktelsesätt bort till landskapsnämnden återförvisas för utarbetande av nytt sådant. Då emellertid denna omständighet numera, sedan landskapsnämnden blivit i tillfälle avgiva utlåtande i ärendet, saknar betydelse, får landskapsnämnden övergå till att närmare behandla den rent sakliga sidan av Ministeriets beslut."

Med avseende därå att Lantbruksministeriet reducerat stomlägenhetens odlade och odlingsbara jord till den i ovannämnda förordning fastställda

minimialarealen till förmån för legoområdena och avskilt från stomlägheten betydande skogsområden, av vilka stora arealer efter flätigt arbete och med avsevärda kostnader av landskapsnämnden kultiverats, vilka nedlagda kostnader och ekonomiska värden komme att gå till spillo då sagda arealer uppenbart av kolonisationsstyrelsen avsetts till beten, och med hänsyn till att landskapsnämnden icke tidigare varit i tillfälle att närmare uttala sig om kolonisationsstyrelsens förslag, framförde landskapsnämnden, under hänvisning till skrivelser av landskapsagronomen och landskapsforstmästaren, vilka i avskrift bifogades till lantbruksministeriet, några önskningsmål med vördsam hemställan om beaktande vid ministeriets eventuella justering av sitt beslut i saken.

Då dessa önskningsmål måhända kunna intressera landstingets ledamöter skola de här anföras så långt det är görligt att klarlägga desamma utan de av lantbruksministeriet uppgjorda kartorna, vilka återsänts till ministeriet.

Beträffande Grelsby kungsgård framfördes följande önskningsmål:

"att på de grunder, som av landskapsforstmästaren åberopats, å Grelsby Stornäs skulle avskiljas skogsmark endast för tillgodoseende av därvarande Nääs benämnda legoområdes behov; samt att på skäl som landskapsforstmästaren framlagt, det å Bergö holme föreslagna utskiftet icke skulle ifrån stomlägheten avskiljas."

Beträffande Kastelholms kungsgård åter framfördes en del önskningsmål angående utbyte av några åker- och betesskiften emellan stomlä-

genheten och en del nyodlingslägenheter och legoområden ävensom rörande mindre ändringar av gränslinjernas sträckning, vilka önskningsmål närmare betingas av rent praktisk jordbrukarsynpunkt och vilka ändringsförslag närmare angåvos genom angivande av de kartafigurer, som närmast beröras härav. Vidare framfördes på grunder, som av landskapsförstämstaren närmare angivits,

att å Kastelholms Stornäs området sydost om Tjurnäs träsk skulle utbytas mot andra ägor i enlighet med landskapsnämndens förslag samt att det sydväst om nämnda träsk av kolonisationsstyrelsen föreslagna utskiftet skulle med stomlägenheten förenas;

att ifrån skogsområdet norr om Stora Alviken benämnda vik skulle avsöndras endast så mycket skogsmark, som tillkomsten av en fjärde nyodlingslägenhet erfordrar, eller högst 15 hektar;

att å Fasterby - och Svinö holme av kolonisationsstyrelsen föreslagna utskiften icke skulle från stomlägenheten avskiljas; samt

att de synpunkter, som dikterat landskapsnämndens beslut rörande avskiljande av ett park- och försöksområde å Espholm, skulle av lantbruksministeriet välvilligt beaktas. Yttermera framhöll landskapsnämnden att då gränsen för slottstomten och det utanför denna belägna fridlysningsområdet efter överenskommelse med arkeologiska kommissionen blivit av landskapsnämnden den 8 november 1927 fastställd, det av historisk och arkeologisk hänsyn icke vore önskligt att ändra dispositionen av jordområdet omkring Kastelholms slottsruin, särskilt då gräns-

linjen härför utstakats även med beaktande av vad platsens övriga kulturminnesmärken fordra.

Då enligt lag landskapsnämnden icke äger befogenhet att vidtaga några verkställighetsåtgärder i saken, har landskapsnämnden hos lantbruksministeriet ytterligare förfrågat sig om, huruvida de av ministeriets beslut påkallade åtgörandena vid kolonisationsförfarandet skola vidtagas genom ministeriets eller landskapsnämndens försorg samt hemställas huruvida icke vederbörande förrättningslantmätare kunde bemyndigas att vid lantmäteriförrättningen vid avskiljandet av stomlägenhetens jordområde vidtaga sådana mindre ändringar vid gränslinjernas utstakande, som av omständigheterna skäligen påkallas.

Det senast anförda skildrar i huvudsak innehållet i landskapsnämndens skrivelser av den 4 juli i anledning av lantbruksministeriets skrivelser av den 16 maj 1935 angående besluten rörande Grelsby och Kastelholms kungsgårdar.

Då lantrådet vid besök i Helsingfors den 21 juni bl.a. besökte lantbruksministeriet för att efterhöra och påskynda ministeriets beslut angående avgränsningen av stomlägenhet från Bomarsunds f.d. fästningsområdes ägor i Sund, som då ännu ej kommit landskapsnämnden tillhanda, och anmärkt om att kolonisationsstyrelsen vid sin, på ministeriets uppdrag, företagna utredning av kolonisationsförfarandet å sätesgårdarna i landskapet, icke underhandlat med landskapsnämnden innan dess förslag inlämnats till ministeriet, uttalade föredraganden

i kolonisationsärenden i lantbruksministeriet, regeringssekreteraren Urho Olander sin förvåning häröver och framhåll som lantbruksministeriets uppfattning att kolonisationsstyrelsens förslag uppgjorts i samråd med landskapsmyndigheterna och att landskapsnämnden givetvis bör beredas tillfälle att uttala sig beträffande kolonisationsstyrelsens till ministeriet ingivna framställningar i saken. I anledning av denna lantrådets anmärkning översände lantbruksministeriet till landskapsnämnden samma dag, eller den 21 juni, sin remissakt N:o 1932 M.M. med åttecknad resolution N:o 5717, vari ministeriet anmodar landskapsnämnden inkomma med utlåtande i ärendet rörande avgränsningen av stomlägenhet å Bomarsund. Lantbruksministeriet önskade sålunda icke heller i detta ärende fatta sitt beslut innan landskapsnämndens åsikt om kolonisationsstyrelsens förslag inhämtats. I sitt den 4 därpåföljande juli till lantbruksministeriet ingivna utlåtande var landskapsnämnden bl.a. i tillfälle att påpeka, att det författningsenligt icke varit nödigt för nämnden att i detalj pröva huru stora ägor envar legotagare borde erhålla och huru dessa ägor borde placeras så att ändamålsenliga odlingslägenheter skulle erhållas, och att landskapsnämnden icke tagit dessa omständigheter under närmare behandling, då sådant närmast kommer å kolonisationsnämnderna och landskapsnämnden författningsenligt endast åligger att uppgöra förslag rörande de jordområden, vilka skola bibehållas såsom stomlägenheter. Yttermera framförde landskapsnämnden några mindre betänkligheter i fråga om kolonisationsstyrelsens i ä-

rendet utarbetade förslag och uttalade förhoppningen att landskapsnämndens synpunkter skola hos lantbruksministeriet vinna beaktande.

Emedan framlidne lantmäteringenjören Axel Haglund på lantbruksministeriets förordnande ånyo avfattat och kartlagt samt upprättat hävdebeskrivning över kungsgårdarnas ägor, anhöll landskapsagronomen om ingenjör Haglunds uttalande över de önskningsmål och anmärkningar agronomen och landskapsförstämstaren ansett sig böra framställa angående avgränsningarna av Greleby och Kastelholm och framhöll ingenjör Haglund vid personligt besök å landskapsnämnden, sedan han tagit del av kolonisationsstyrelsens förslag, att anmärkningarna voro alldeles befogade och att det vore nödvändigt att de även vid den slutliga lantmäteriförrättningen borde beaktas.

Då landskapsnämnden ej erfarit något i anledning av sina nu berörda skrivelser av den 4 juli 1935 besökte landskapsagronomen den 30. sistviktne oktober såväl regeringssekreteraren Olander å lantbruksministeriet som kolonisations-/rådet Palmqvist å kolonisationsstyrelsen, varvid han speciellt av den senare, efter ett längre samtal, inhämtade att ett flertal av landskapsnämndens önskningsmål kunde vinna beaktande vid den slutliga lantmäteriförrättningen ävensom att meddelande om lantbruksministeriets beslut vore att invänta ännu innevarande höst, möjligen före den 15 november, samt att kolonisationen sannolikt kommer att kunna igångsättas under år 1936. Emellertid har något skriftligt meddelande från lantbruksministeriet ännu ej ingått i anledning av landskapsnämndens redan vid halvårs-

skiftet till ministeriet insända skrivelser i saken.

Med det ovanstående har landskapsnämnden för landstinget sökt klarlägga kolonisationsfrågans inom landskapet nuvarande läge och torde det nog samt härav framgå

1) att det icke berott på landskapsnämnden, som städse i brådiskande ordning behandlat ärendet, att lantbruksministeriet behövt en tidrymd av 3 år att granska de av nämnden till ministeriet inlämnade dispositionsplanerna;

2) att de önskningsmål, som landskapsnämnden framfört i sina skrivelser av den 4 juli 1935 till lantbruksministeriet med anhållan om beaktande vid lantbruksministeriets eventuella justering av sina beslut i saken, icke voro så framställda eller av den art att de behövt fördröja ministeriets handläggning av ett ärende, som genom tidigare mångårig beredning bort i alla detaljer vara för ministeriet bekant; samt

3) att goda förhoppningar finnas att kolonisationsfrågan snarast skall kunna bringas till sin lösning, emedan meddelande från kolonisationsstyrelsen ingått att lantbruksministeriets beslut i saken vore att hitförvänta under inkommande vecka.

rieham den 16 november 1935.

På landskapsnämndens vägnar:

